

Θησαυροί εις τὸ Κέντρον τῆς πόλεως

Ἕνας περίπατος στὸ Μάλμειο Πνευματικὸ Ἰδρυμα Χανίων

Σπάνια βιβλία καὶ ἔργα τέχνης φυλάσσονται ἐκεῖ

Ἐκτὸς ἀπὸ τὰ ἀνεκτιμήτου ἀξίας ἱστορικὰ ἔγγραφα καὶ ἀντικείμενα ὡς καὶ τὰ ἐξαιρετικῆς τέχνης χειροτεχνήματα τὰ ὁποῖα περιλαμβάνει τὸ Ἱστορικὸν Ἀρχεῖον Κρήτης, ἕνας ἄλλος παρεμφερὺς περιεχομένου καὶ ἀπιθάνου, ὡς τὸν ἔχαρακτήρισαν εἰδικοί, ἀξίας θησαυρὸς εὐρίσκεται φυλαγμένος εἰς τὸ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Καλλινίκου Σαρπάκη 16 οἰκῆμα ὅπου στεγάζεται καὶ λειτουργεῖ ἡ Μάλμειος Βιβλιοθήκη Πινακοθήκη καὶ Μουσεῖον.

Τόσον ἡ Βιβλιοθήκη ὅσον καὶ ἡ Πινακοθήκη ἰδρύθησαν ἀπὸ τὸ 1909 ἀπὸ τὸν σημερινὸ διευθυντὴ — ἰδιοκτήτη των κ. Ἀντώνιον Μάλμιο.

Ἀρχικῶς εἶχον τήνημορφὴν μᾶς ἰδιωτικῆς συλλογῆς, τὴν ὁποῖαν συνετήρη καὶ ἐπλούτισε καθημερινῶς μὲ νέα ἀλλὰ καὶ μὲ παλαιὰ καὶ δυσεύριτα βιβλία, ἡ παθολογικὴ — ἄς μοῦ ἐπιτραπῆ ἡ ἔκφρασις — ἀγάπη τοῦ κ. Μάλμιου πρὸς τὸ βιβλίον, τὸν πίνακα καὶ τὸ οἰονδήποτε ἱστορικὸν ὑλικόν, τὸ ὁποῖον θὰ ἐχρησίμευεν διὰ τὸν σχηματισμὸν τοῦ ἀνωτέρου ἰδρύματος.

Οὕτω μετὰ 18 ἐτῶν δημιουργικὴν προσπάθειαν, κατὰ τὸ διάστημα τῆς ὁποίας ἀντιμετώπισεν καὶ παρέκαμφεν πλείστας ἀντιξοότητες, καὶ ὑπέστη μυρίας στερήσεις, μὲ ὑπερηφάνειαν παρουσίασεν εἰς τὸν πνευματικὸν κόσμον τῶν Χανίων, τὸ θέρος τοῦ 1927, καὶ παρέδωκεν ἔκτοτε εἰς κοινὴν χρῆσιν τὴν Μάλμειον Βιβλιοθήκην. Ἡ Βιβλιοθήκη, παρὰ τὴν ἄλλω δὲ καὶ ἡ Πινακοθήκη περιελάμβανον τότε ἀρχετὰ βιβλία ὡς καὶ πίνακας Χανιωτῶν καὶ διασήμων ζωγράφων, καὶ ἐγκατεστάθησαν εἰς τὴν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ Κανεβάρο (πάροδος Χαμάμπαση) οἰκίαν ἔνθα καὶ παρέμεινεν μέχρι τοῦ 1941, ὅτε μὲ τοὺς βομβαρδισμοὺς τῶν Γερμανῶν καταστράφη μέρος τῆς Πινακοθήκης (11 πίνακες μεγάλων ζωγράφων) τὸ ὁποῖον δὲν εἶχε προλάβει νὰ μεταφερθῆ εἰς ἕτερον οἰκῆμα. Μετὰ τὸν πό-

λεμον ἡ Βιβλιοθήκη ἐπαναστατήθη συγκεντρωθέντων καὶ πάλιν τῶν διαφόρων βιβλίων, πινάκων κλπ. ἐρημάτων τὰ ὁποῖα ἦσαν διασκορπισμένα τῆδε κακίσει εἰς τὸ σημερινὸν ἰδιόκτητον οἰκῆμα καὶ ἤρχισεν ἐπαναλειτουργοῦσα ὡς καὶ πρότερον, ἐνῶ εἶχεν ἐν τῷ μεταξύ πλουτισθῆ καὶ διὰ πολλῶν εἰσέτι βιβλίων καὶ διαφόρων ἄλλων ἱστορικῶν καὶ μουσειακῶν εὐρημάτων.

Τέσσαρα εἶναι τὰ τμήματα εἰς τὰ ὁποῖα διαιρεῖται τὸ Μάλμειον τοῦτο Πνευματικὸν Ἰδρυμα, ἡ Μάλμειος Βιβλιοθήκη ὅπως ἀποκαλεῖται ἀπὸ τὸ κοινὸν τῆς πόλεως. Ἡ Βιβλιοθήκη, ἡ Πινακοθήκη, ἡ συλλογὴ ἀπολιθωμάτων καὶ τὸ Μουσεῖον.

Ἡ Βιβλιοθήκη περιλαμβάνει δώδεκα χιλιάδας τόμους καὶ 2.500 διπλὰ βιβλία. Εἰς τὰ ἀνωτέρω περιλαμβάνονται 149 τόμοι ἐφημερίδες καὶ περιοδικὰ, παλαιὰ καὶ σύγχρονα. Τὸ περὶ Κρήτης τμήμα τῆς Βιβλιοθήκης περιλαμβάνει 2.319 τόμους βιβλίων, ἐφημε-

ρίδων καὶ περιοδικῶν.

Μεταξὺ τούτων περιλαμβάνονται σπάνια βιβλία ὡς ἡ «Διήγησις ἀπὸ ἕνα ταξίδι εἰς τὴν Ἀνατολήν» τοῦ περίφημου γάλλου περιηγητοῦ Τουρνεφόρ, ἐκδόσεως Ἀμστερνταμ 1818. Ὁ Τουρνεφόρ ὡς γνωστὸν εἶναι ὁ πρῶτος εὐρωπαῖος περιηγητὴς ὁ ὁποῖος ἐπεσκέφθη τὴν Κρήτην μετὰ 30ετίαν ἀπὸ τῆς καταλήψεώς της ἀπὸ τοὺς Τούρκους τὸ 1700, καὶ ἐμελέτησε κατ' ἐντολήν τοῦ Γάλλου Βασιλέως ὄχι μόνον τὰ δότανα τῆς Νήσου, ἀλλὰ τὰ ἴθνη καὶ ἔθιμα τῶν κατοίκων της καὶ τὴν συμβίωσιν τῶν Κρητῶν μὲ τοὺς νέους κατακτητὰς των. Ὁ Τουρνεφόρ περιέγραψεν εἰς τὸν πρῶτον τόμον τοῦ βιβλίου του μὲ τιαυτὴν σαφήνειαν καὶ παραστατικότητα τὴν ζωὴν εἰς τὴν Νήσον, ὥστε ἡ περιήγησις του γ' ἀποτελῆ εἶδος ὁδηγοῦ καὶ γ' ἀναφέρεται ἀπὸ ἄλλους τοὺς μεταγενεστέρους περιηγητὰς Ζίμπερ, Πάσλεϋ, Ρολὲν κλπ. Τὸ βιβλίον κοσμοῦν θαυμάσιαι χαλκογραφίαι.

(Ἀῦριον τὸ τέλος)

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Πρὸς τοὺς ὁδηγοὺς ταξί καὶ ἀγοραίων Νομοῦ Χανίων

Δυνάμει τῆς ὑπ' ἀριθ. Δ) 192096 ἀποφάσεως τοῦ Ἰπουργείου Συγκοινωνιῶν «Περὶ προσωρινῆς ἀυξήσεως τοῦ δικαίωματος ἐκκινήσεως τῶν μετὰ μετρητοῦ ἢ ἄνευ ἐπιβατηγῶν αὐτοκινήτων Δ.Χ.» δύνασθε νὰ εἰσπράτετε (3) τρεῖς δραχμὰς ἐπὶ πλέον εἰς ἐκάστην ἐκκίνησιν, πρὸς κάλυψιν τῆς ἐπὶ τὰς ἐορτὰς τῶν Χριστουγέννων ἐκτάκτου οἰκονομικῆς ἐνισχύσεως (Δώρον) ἀπὸ 18.12.68 ἕως καὶ τῆς 10.1.69.

Ὁ Πρόεδρος
Ἐμμαν. Μπελιδάνης

Πωλοῦνται αὐτοκίνητα

Διαφόρων τύπων, εἰς ἐξαιρετικῶς καλὴν κατάστασιν. Εἰς περίπτωσιν ὀλοσχεροῦς ἐξοφλήσεως, θὰ δοθεῖν εἰς τὸ ἥμισυ τῆς ἀξίας των.

Πληροφορίαι εἰς τὸ Συνεργεῖον Ἐλευθ. Σαρρῆ τηλ. 36-39.

Θησαυροί εις τὸ Κέντρον τῆς πόλεως

"Ένας περίπατος στὸ Μάλμειο Πνευματικὸ "Ίδρυμα Χανίων

Σπάνια βιβλία καὶ ἔργα τέχνης φυλάσσονται ἐκεῖ

Β' (τελευταῖον)

"Άλλο ἀπὸ τὰ σπάνια βιβλία εἶναι ὁ Κρητικὸς Πόλεμος τοῦ Δὸν Νικόλα Βελλάγιο τὸ πρῶτο βιβλίον τὸ ὁποῖον ἐγράφη ἀπὸ Βενετὸν μετὰ τὴν κατάληψιν τῶν Χανίων ἀπὸ τοὺς Τούρκους. Εἶναι δυὸ διαφοροὶ ἐκδόσεις Βολωνίας τοῦ 1647 καὶ περιγράφουν τὴν ἀποβίβασιν τῶν Τούρκων εἰς Κολυμβάρι τὸ 1645 καὶ τὴν ἐν συνεχείᾳ κατάληψιν τῆς πεδιάδος καὶ τῆς πόλεως τῶν Χανίων.

Ἐπίσης ὑπάρχει καὶ εἰς τὸ μὸς τῆς Ἱστορίας τῆς Κρήτης ἐκδόσεως Κωνσταντινουπόλεως 1872 τοῦ Χατιγιοῦ γραμμμένη εἰς τὴν Τουρκικὴν.

Ἐπίσης ὑπάρχει τὸ δεύτερον εἰς Χανιά ἀντίτυπον τῆς Κρέτα Σάκρα τοῦ Κορνηλίου, (τὸ πρῶτον εὑρίσκεται εἰς Ἱστορικὸν Ἀρχειον) ὡς καὶ διάφορα ἄλλα σπάνια ἱστορικὰ βιβλία τὰ ὁποῖα μπορεῖ νὰ εἶναι καὶ νὰ θαυμάσῃ ὁ ἐπισκέπτης. Ἐκτὸς τούτων ἰδιαιτέρον τμῆμα τῆς βιβλιοθήκης ἀποτελοῦν ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ὁ κ. Μάλμος ἀποκαλεῖ «θησαυροὺς» τὰ πλεῖστα τῶν ὁποίων εἶναι μεγίστης ἀξίας.

Ταῦτα εἶναι πάπυροι δερμάτινοι κιλυδονικοί με ἀραμαϊκὴν γραφήν. Διὰ τοὺς ἐν λόγω πάπυρους ὁ καθηγητὴς κ. Πουλιανὸς εἶπεν ὅτι εἶναι ἀνεκτιμήτου ἀξίας ἀλλὰ μόνον εἰδικὸς ἀνατολικολόγος ἐπιστήμων εἶναι δυνατὸν νὰ τοὺς διαβάσῃ καὶ νὰ τοὺς μελετήσῃ.

Ἐκτὸς τούτων ὑπάρχουν 6 χρυσοδέτα χειρόγραφα ἐξαιρετικῆς τέχνης κοράνια. "Ἐν ἐκ τούτων μικρογραφημένον μεγέθους κυτίου πυρεῖων, ὡς μᾶς ἀνεκοίνωσεν ὁ κ. Μάλμος συζητεῖται ὅτι εἶναι τὸ δεύτερον ἐν ἐκ τῶν 7 πρωτοτυπωθέντων νεγράφη προσέφερον κολοσσικὸν ποσὸν ὁ Ἱμπτην Σαούντ. (Τὴν εἶδῃσιν οὔτε ἐπιθεβαίωσεν οὔτε διέψευσεν ὁ κ. Μάλμος). "Ἐτερον κοράνιον εἶναι ἐν ἐκ τῶν 7 πρωτοτυπωθέντων εἰς τὸν κόσμον.

Ἐπίσης ὑπάρχει χρυσοῦν βιβλίον ἐπὶ δέρματος (ματσαφάτ) με 40 σελίδας.

Προσέτι εἰς χάρτην μεγέθους κόλλας διαγωνισμοῦ εἰκονίζεται ἀετὸς με κλεισμένας πτέρυγας. Τὸ πτηνὸν εἶναι κατὰ τοιοῦτον τρόπον ζωγραφισμένον ὥστε αἱ γραμμαὶ ἀποτελοῦν τὸ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγέλιον εἰς τὴν λατινικὴν. Πέριξ τοῦ πτηνοῦ ὑπάρχει μαίανδρος ὁ ὁποῖος περιλαμβάνει τὰ πάθη τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ εἶναι δὲ ἔργον τοῦ 1520.

Τὰ ἀνωτέρω φυσικὰ δὲν

ἀναγνώσκονται διὰ γυμνοῦ ὀφθαλμοῦ ἀλλὰ με ἰσχυρὸν φακόν. Ὁ τρόπος γραφῆς τῶν κατὰ τὸν ἀείμνηστον καθηγητὴν Ἰωάν. Καλλιτσουνάκη εἶναι ἀγνωστος.

Ἐπὶ τοῦ ἔργου προσέτι χειρόγραφον ἐγκυκλίον 4 παπῶν, μηνιαῖον τοῦ 1558 ἐκδόσεως Βενετίας μετὴν ἰδιόχειρον ὑπογραφήν τοῦ μάρτυρος Δασκαλογιάννη, 4 σελίδες εὐαγγελίου ἐπὶ περγαμνῆς τοῦ ὁποῖου τὰ στοιχεῖα εἶναι ὅμοια με τὰ πρῶτα τοῦ Γουτεμβέργιου, Τετραδάγγελο τοῦ 1734 παλαιότερον τοῦ ἀναφερομένου ὑπὸ τοῦ Μουρέλλου, τοῦ ὁποῖου τὸ Εὐαγγελιστάριον μόνον ἔχει ἡ Γεννάδιος βιβλιοθήκη.

Τέλος ὑπάρχουν 50 χειρόγραφα ἀραβικὰ ἀγνωστοῦ περιεχομένου ἐντὸς τῶν καλυμμάτων τῶν βιβλίων.

Ἡ Μάλμειος Πινακοθήκη ἀποτελεῖται ἀπὸ μίαν συλλογὴν ἔργων ὄλων τῶν Χανιωτῶν ζωγράφων, ἀπὸ ξυλογραφίας, ἕνα ἄλμπουμ με 33 χαρακτηριστικὰ πρωτοτύπου μεσαιωνικὰ καὶ γαλλικὰ χαλκογραφίας. Ἐπίσης εὑρίσκεται ἡ χαλκογραφία μετὴν ἐν Ἰσῶ μάχην (ἡ ὁποία εἰκονίζεται εἰς τὸ χιλιόδραχμον) ὡς καὶ προσωπογραφία τοῦ ἱδρυτοῦ τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς τῆς Ἑλλάδος Γεωργίου Σταύρου μετὴν ἰδιόχειρον ὑπογραφήν του.

Εἰς τὴν συλλογὴν ἀπολιθωμάτων περιλαμβάνονται δείγματα τα ψυχογενέσεως προερχόμενα ἐκ τοῦ Νομοῦ Χανίων μεγάλης ἀξίας κατὰ τοὺς εἰδικούς (Πρίγκηψ Πέτρος, Ἄρης Πουλιανός, καθηγητὴς Κούριας, Γεωργιάδης κ.ἄ.). Ταῦτα εἶναι ἀπολιθώματα καρδιάς καὶ κρανίου ἡλικίας κατὰ τὸν ἀήμνηστον Ἰω. Βαμβακᾶν ἑκατομμυρίων ἐτῶν. Ἐπίσης ὑπάρχουν ἀπολιθώματα φυτῶν (σίτου) καὶ μαλακίων ἀνευ σημασίας.

Τὸ Μάλμειον Μουσεῖον περιλαμβάνει σπουδαῖα ἱστορικῆς καὶ καλλιτεχνικῆς ἀξίας ἀντικείμενα.

Εἰς τὸ Μουσεῖον φυλάσσονται τὰ γυαλιὰ τοῦ Ἐλευθερίου Βενιζέλου, χειρόγραφοι ἐπιστολαὶ του, ἡ λάμπα τῆς πρώτης συζύγου του, ὁ καναπές, ὁ δίσκος καὶ τὰ ποτήρια τῆς διάφορα ἄλλα προσωπικὰ ἀντικείμενα τοῦ Ἐθνάρχου καὶ τὸ βιβλίον καταθέσεων καὶ ἀπολήψεων ἀπὸ τὴν Ἐθνικὴν Τραπεζαν τῆς Ἑλλάδος τοῦ Μαΐου τοῦ 1916 μέχρι τῆς 2ας Σεπτεμβρίου ἰδίου ἔτους ἡμέρας τελευταίας πράξεως. Εἰς τοῦτο

φαίνονται σύνολον καταθέσεων 28.980 καὶ ἀναλήψεων 8.756. Ἐπὶ τοῦ ἔργου προσέτι ἄλμπουμ φωτογραφιῶν τῆς Χανιώτικης ζωῆς τοῦ παρελθόντος αἰῶνος.

Ἐπίσης ὑπάρχει συλλογὴ μουσουλμανικῶν, ἀραβικῶν, ἐβραϊκῶν κομβολογιῶν, τσεπίγια (ἀπὸ τὸ ἱερὸν δένδρον τοῦ Μωάμεθ) καὶ κομποσκίνια.

Τέλος εἰς τὰ ἔργα λαϊκῆς τέχνης τὰ ὁποῖα εὑρίσκονται εἰς τὸ Μουσεῖον σπουδαῖαν θέσιν κατέχουν ταντέλλαι με θελονάκι καὶ κοπανελλιοῦ, πατανίες ἐξαιρετικῆς τέχνης, κεντητὰ ἀργαλεῖοῦ, χρυσοῦφαντὰ καὶ πολλὰ ἄλλα.

Αὐτὰ ἐν ὀλίγοις εἶναι τὰ εὐρισκόμενα εἰς τὸ Μάλμειον Πνευματικὸν Ἰδρυμα ἱστορικὰ ἔγγραφα καὶ ἀντικείμενα ἱστορικῆς καὶ λαϊκῆς τέχνης, τὰ ὁποῖα συνεκέντρωσεν καὶ ἔχει χαρίσει εἰς τοὺς Χανιωτὰς μελετητὰς ἡ ὑπομονὴ καὶ ἐπιμονὴ ἐνὸς συμπολίτου μας. Ἀποτελεῖ δημιούργημα μᾶς ζωῆς διὰ τὸ ὁποῖον δὲν ἐφείσθη κόπων, στερήσεων, δαπανῶν καὶ προσωπικῆς ἐνεργητικότητος τὴν ὁποῖαν κατηνάλωσεν διὰ νὰ φέρῃ εἰς πέρας τὸ ὠραῖον τοῦτο ἔργον.

Εὐχῆς του.

Εἰς τὸ χθεσινὸν μας σημεῖον ἡ χρονολογία τῆς ἐκδόσεως τῆς περιοδείας τοῦ Τουρνεφόρ ἔγινε τὸ 1810 ἀντὶ τοῦ ὀρθοῦ 1710.

Η.

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΚΡΗΤΑΣ

Γράψατε εἰς τὴν κατωτέρω διεύθυνσιν τὸ ὄνοματεπώνυμόν σας καὶ τὴν διεύθυνσίν σας, διὰ νὰ σὰς ἀποστείλωμεν ΚΑΤΙ τὸ πᾶρα πολὺ χρήσιμον δι' ὄλοκληρον τὴν οἰκὸν ἐνείκην σας. Διεύθ. Κωνσταντινουπόλεως, Κόνιγγος 19, Ἀθήναι ΤΤ 141

Δ Ω Ρ Α

- Διακοσμητικά
- Παιγνίδια
- Εἶδη Καπνιστοῦ

ΣΤ. ΚΟΤΣΙΦΑΚΗΣ

Μουσούρων 13